

Innspill til Opplæringslovsutvalget

A. Minstetid til opplæring

1. Har dere innspill til hva som bør være de overordnede målene for reguleringen av minstetid til opplæring?

FUG er glad for at det ryddes opp i dette. FUG ønsker at elevene sikres den opplæringen de har krav på. Regelverket må også gi en viss fleksibilitet, slik at det på den ene siden sikrer at elevene får innfridd retten til opplæring, men på den andre siden fleksibelt nok til å gi rom for alternativ opplæring som elevene har utbytte av. Elevens beste må ligge til grunn for alle vurderinger.

Det overordnede målet må være å sikre optimal opplæring gjennom hele skoleåret for alle elever i hele landet. Det må være et grunnprinsipp at all undervisningen gjennomføres av kompetente lærere gjennom fysisk tilstedeværelse. Det må i alle spørsmål handle om elevens beste.

2. Har dere innspill til om det bør være lik regulering av minstetid til opplæring og hva opplæring er, for grunnskolen og videregående opplæring?

I utgangspunktet bør det være generelle kriterier som kan gjelde begge skoleslag. Perioden med eksamen får imidlertid større innvirkning på rammevilkårene i videregående enn i grunnskolen. FUG støtter ikke forslaget om å forkorte skoleåret til mindre enn 38 uker, men ønsker heller at man legger til rette for alternative læringsformer i eksamensperioden. Elevene i videregående er mer modne og bør med økende alder kunne arbeide på andre måter i en periode med liten tilgang på lærere. Det kan derfor være behov for større fleksibilitet i kriterier for hva opplæring skal være i videregående i denne perioden enn i grunnskolen. Det må i så fall knyttes kriterier til denne bestemte perioden som ikke kan benyttes ellers i året. For eksempel noe selvstendig arbeid med tilgang til veiledning i fag knyttet til fordypningsoppgave, spørreundersøkelser, prosjektoppgaver.

3. Har dere innspill til den alternative måten å regulere minstetid til opplæring på, der timetallet deles inn i en del med minstetimetall i fag og en mer fleksibel del?

Er det undersøkt erfaringer med bruk av 25-prosent-rammen i dag? Hvilke erfaringer har man gjort seg?

FUG har bekymring knyttet til at en slik inndeling kan gi fokus til telling av timer og mindre til innhold i opplæringen. Det må ikke bli slik at man bruker tid på regnestykker knyttet til hvor mye tid man har brukt av hvert fag og hvor mye man har igjen. Ettersom overordnet del med tilhørende tverrfaglige tema skal omfatte alle fag, mener FUG at det her bør ligge tilstrekkelig handlingsrom til å kunne bruke fagtimer til å arbeide med tema fra overordnet del.

4. Har dere innspill til hvor stor den fleksible delen eventuelt bør være og hvordan dette bør reguleres?

Nei, men vi må få bort praksisen som gjør at lærerne i videregående skole komprimerer skoleåret slik at de ikke har flere timer igjen til undervisning når det nærmer seg sommerferie.

5. Bør det være kriterier om tilknytning til læreplanverket for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja. All opplæring bør knyttes til enten overordnet del eller til læreplaner for fag.

6. Har der innspill til hvordan eventuelle kriterier om tilknytning til læreplanverket bør utformes?

Nei.

7. Bør det være et kriterium om obligatorisk deltagelse for elevene at en aktivitet skal regnes som opplæring?

FUG mener det ikke bør være behov for det ettersom all opplæring er obligatorisk, men ser at NIFUs undersøkelse viser enighet rundt et slikt kriterium og har ikke noe imot det.

8. Bør det være et kriterium om at aktiviteten må være forberedt og fulgt opp av en lærer for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja. En lærer må være ansvarlig, men dette må ikke være til hinder for at andre yrkesgrupper med spisskompetanse kan bidra i, og gjennomføre undervisningstimer. Dette kan være helsesykepleier, en sosionom eller andre.

Begrunnelsen for dette, er at læreren som klasseleder må sikre at alle elever har et trygt og godt skolemiljø. For å få dette til, må vedkommende være til stede i opplæringen.

9. Har dere innspill til hvordan slike kriterier eventuelt bør utformes?

Læreren har ansvaret, men spisskompetanse fra andre kan bidra til at elevene får et enda bedre faglig opplegg. Elevens beste må ligge til grunn for vurderingen.

10. Bør det være en hovedregel om at en lærer må være tilstede for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja, men dette må ikke utelukke muligheter for å organisere varierte prosjekter der skolen får hjelp av f.eks lokalt næringsliv. Et eksempel kan være Gründercamper der kjente aktører i det lokale næringslivet kommer inn i skolen og jobber sammen med elevene rundt innovasjon og nye forretningsideer. Læreren har ansvaret, men er ikke alltid tilstede der arbeidet foregår.

11. Har dere innspill til om det bør være tilstrekkelig med digital tilstedeværelse, og til om det bør være et vilkår om det er pedagogisk forsvarlig og trygt?

Vi ser at teknologi kan gi muligheter for opplæring i fag som ikke primært tilbys ved en skole, og kan gi større fleksibilitet og kanskje mer tilpasset opplæring. Det må likevel være et krav med en lærer

fysisk tilgjengelig i umiddelbar nærhet. Læreren må da kunne gi hjelp og veiledning rundt for eksempel tekniske utfordringer.

12. Bør det være forskjellige regler for grunnskolen og videregående opplæring når det gjelder mulighet for digital tilstedeværelse (fjernundervisning)?

Elever i vgs er eldre og det skal kunne forventes større selvstendighet. Likevel vet vi at det er store individuelle forskjeller. Teknologi gir store muligheter for opplæring i fag som tilbys ved andre skoler og kan gi økt motivasjon for læring og fordypning.

Fjernundervisning kan også være et viktig virkemiddel for å bedre eller opprettholde et bredt faglig tilbud i distriktene, fortrinnsvis på videregående skole. Prinsipielt sett kan dette være med på å gi lærere med spesialkompetanse et større nedslagsfelt og/eller det kan gi elever med spesialinteresser tilgang til kompetente lærerressurser andre steder.

Selv om dagens unge nok er mer kompetente brukere av digitale kommunikasjon, bør fjernundervisning være et supplement eller del av opplegg som også inkluderer for eksempel lærere som ambulerer.

Se spørsmål 8, viktigheten av å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elever.

13. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer på grunn av temaets eller fagets egenart (f.eks. yrkesfaglig fordypning)?

Det kan være behov for det ved for eksempel praksis på yrkesfag i videregående opplæring. Det er likevel viktig at faglærer er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av praksisperioden, inkludert krav til besøk på elevens praksisplass.

14. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer ved planlagt studiearbeid på skolen?

Det må alltid være kompetent lærer tilstede sammen med elevene på skolen. Studiearbeid kan også innebære behov for veiledning for å komme videre i arbeidsprosessen, og da må faglærer være tilgjengelig.

15. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer på grunn av sykdom hos lærere?

Det må alltid være kompetent lærer tilstede sammen med elevene på skolen. Skolen må sikre grunnbemanning som gjør at de kan ta høyde for forventet sykdom.

16. Har dere innspill til om det bør være andre unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer?

Nei.

17. Bør det være et kriterium om at aktiviteten må gjennomføres i skolens regi?

Ja.

18. Bør det være et kriterium om at aktiviteten foregår på dager som i skoleruten er satt av til opplæringen?

Kan hende er det fornuftig å tenke slik, men det vil også være hensiktsmessig for både elever og lærere at de kan intensivere opplæringen en periode. Dette kan for eksempel være å ta i bruk ettermiddager/kvelder for å gjøre klar dramaproduksjon eller andre prosjekter som trenger mer forberedelse enn skoletiden på dagtid gir rom for. Det er en forutsetning at det informeres om og avtales med elever og foreldre god tid i forveien.

19. Bør eksamen og forberedelser til eksamen fortsatt regnes som opplæring for elevene som er trukket ut til eksamen? Vil det være behov for en slik regel dersom loven endres slik at opplæringen kan gjennomføres på en kortere periode enn 38 uker?

FUG er usikker på behovet for en slik regel, men er opptatt av at elevene får den opplæringen de skal ha. Det er også læring i å forberede og gjennomføre eksamen. Derfor tenker vi at eksamen og forberedelser til eksamen bør kunne regnes som opplæring for de elevene som er trukket ut til aktuell eksamen. Dette kan også gjelde dersom loven endres slik at opplæringen kan gjennomføres på en kortere periode enn 38 uker. Vi ønsker ikke å korte inn skoleåret.

20. Bør det være forskjellige kriterier for grunnskolen og videregående opplæring?

FUG mener det må være et grunnprinsipp at det skal være en kompetent faglærer som har ansvar for og gjennomfører opplæringen for alle elever. Det kan dog være andre kriterier for videregående mht at elever her etter hvert skal lære å arbeide selvstendig.

21. Har dere innspill til andre kriterier som bør gjelde for at en aktivitet skal regnes som opplæring opp imot minstetimetallet?

Ikke direkte, men vi finner grunn til å stille utvalget et åpent spørsmål knyttet til om rammer for timetall virker sammen med nye læreplaner og krav ifht behov som skolen potensielt skal løse, eks fysisk aktivitet og felles måltider.

B. Tilpasset opplæring og spesialundervisning

1. Hva synes dere om forslaget til nye betegnelser?

FUG ser fordelene med å bruke betegnelser som samsvarer med andre lover så lenge betegnelsene kan forstås likt. Legger f.eks. lovene den samme forståelsen i betegnelsen universell når de omtaler universell opplæring?

Hva tenker utvalget om § 8-2 og inndeling i klasse- eller basisgrupper når de foreslår å endre betegnelsene?

FUG ser positivt på den tydelige inkluderingen av alle elever som forslaget rammer inn. Det er tydelig på at alle elevene har en plass i fellesskapet.

2. Bør forsterket opplæring gjelde elever på alle trinn?

Ja

3. Bør slik opplæring omfatte mer enn bare lesing, skriving og regning? I så fall hva?

Ja, for eksempel livsmestring og sosial kompetanse som berører skole- og læringsmiljøet.

4. Er forsterket opplæring en passende betegnelse, eller bør slik opplæring kalles noe annet?

Forsterket opplæring er bedre enn intensiv opplæring. Vi er enige i dette begrepet. Det bør ikke bare gjelde regning, lesing og skriving. Det bør brettes ut og kobles til hele læreplanverket. Hva med den sosiale og emosjonelle opplæringen?

5. Forsterket opplæring er etter forslaget en del av den universelle opplæringen. Er det behov for å regulere forsterket opplæring i loven så lenge loven inneholder en bestemmelse om universell opplæring?

Hvilke behov faller inn under forsterket opplæring? FUG har fokus på tilpasset opplæring i begge ender av skalaen. De høyt presterende elevene må også ivaretas. Hva vil kunne fanges opp av det forsterkede? Dette bør lovutvalget si noe om. En slik organisering vil også kreve en noe annerledes grunnbemanning siden det blir behov for flere fagpersoner inn i undervisningssituasjonen.

Vi ønsker å spille inn følgende spørsmål:

- Hvem skal vurdere elevens behov? Er dette noe skolen skal vurdere alene? Er det viktig med uavhengig kompetanse til å vurdere elevens behov?
- Når og hvordan skal dialogen med eleven og foreldrene foregå?
- Kan foreldre med den nye endringen be om/kreve utredning?

FUG får årlig rundt 500 henvendelser fra foreldre, og utfordrende samarbeid med skolen er en av de vanligste grunnene til at de tar kontakt. Det er viktig for barna og foreldrene deres at loven er klar nok til at de kan forholde seg til den.

6. Er det hensiktsmessig å dele opp retten til spesialundervisning i tre rettigheter?

Er det eventuelt andre inndelinger som bør vurderes?

§ 5.1 deles inn i:

- **Rett til individuelt tilrettelagt opplæring – individuell pedagogisk støtte er opplæring**
- **Rett til individuell personlig assistanse – ikke opplæring**
- **Rett til fysisk tilrettelegging – ikke opplæring**

FUG har noen innspill til inndelingen og organiseringen av tiltakene slik de er skissert i forslaget:

- Kan foreldrene fortsatt be direkte om en sakkyndig vurdering til PPT utenom skolen. Vi mener det må være en sikkerhetsventil!

- Får tredelingen er betydning av fordelingen av personalet? For eksempel vil en assistent til fysisk støtte kunne jobbe med flere elever, og overlate undervisningsdelen til noen andre. Vurderes dette opp mot barns rettigheter og antall voksne et barn i en sårbar situasjon må forholde seg til.

-Hva tenker utvalget om implementering av det nye regelverket i forhold til tid og opplæring? Foreldre, elever og skolene må få god informasjon og opplæring dersom innholdet i betegnelse, rettighetene og organiseringen endres. Det blir viktig å utarbeide støttemateriell og gi midler til opplæring, samt ha sanksjoner dersom kommuner ikke prioriterer dette arbeidet.

-Pliktene er en god organisering. Skolene skal følge med, melde fra og sette inn tiltak. Dette er ikke nye plikter, men noe de allerede må gjøre. Vi mener at PPT må bidra også i utprøvningsfasen for å tilføre ny kompetanse og gi veiledning.

Foreldrene er lite synlige i dette. Er §5.4 en sovende bestemmelse? Bør det være en egen lov/omtale om foreldrenes medvirkning Vi forventer en tydelig lovregulering av dette.

- 7. Mange får spesialundervisning (individuell tilrettelagt opplæring) for lenge uten at det blir evaluert om tiltakene i undervisningen virker. Det kan derfor stilles spørsmål ved om årlig vurdering (jf. Opplæringsloven § 5-5 andre avsnitt) og annen underveivurdering (jf. Forskrift til opplæringsloven) praktiseres godt nok i spesialundervisningen. Bør det innføres andre eller tydeligere krav om å evaluere spesialundervisningen enn dem som følger av dagens lov? Hvis ja, hva bør kravene innebære?**

Årlig evaluering:

PPT bør være en aktiv deltaker i dette. Spesialpedagogisk hjelp skal inneholde krav til foreldreveiledning. Det bør også spesialundervisning inneholde krav til.

Unntaksbestemmelsen i §5.5 i de tilfellene det må gjøres: Hovedreglene gjelder, men du kan få lov til å gi noe mer. Det bør ligge på lovsnivå hva vedtaket skal inneholde.

- 8. Det er et mål at elever som ikke har tilfredsstillende progresjon, skal få hjelp så raskt som mulig. Kan ovennevnte klargjøring i regelverket bidra til dette? Hvis ikke, hvilke andre alternativer forslår dere?**

Vi må ha et regelverk med rammer som gjør det "umulig" å ikke oppdage og/eller klare å effektivt følge opp elever som trenger ekstra ressurser før de kommer opp i 5.trinn. Enten det skyldes regelverk i seg selv, manglende etterlevelse, dårlig praksis, svak kompetanse, lite ressurser eller mislighold - så er det barnet det til syvende og sist går ut over.

Det er mange årsaker at slike ting skjer (når det skjer). Det er imidlertid for galt at vi ikke har et fungerende sikkerhetsnett. Helt ned på klassenivå - videre på skolenivå, på kommunenivå og på fylkesnivå.

Kan regelverket forsterkes knyttet til aktivitetsplikt ved visse kriterier, eller forsterkning av kvalitetssikringsbestemmelsene?

Vi trenger også forvaltningsmessige tilsyn ift. tilsetninger og tiltak på kort og lang sikt for å få på plass kvalifisert personale.

Førtilmeldingsarbeidet:

Handlingsrekken er god, men hva med foreldre- og elevmedvirkning? Bør det inn i handlingsrekken?

PPT bør inn i utprøvningsfasen

Det bør være en plikt/lovregulert med en utprøvningsfase.

9. Hvem bør være pliktsubjekt forplikten til å melde fra og følge opp, ref. at det er kommunen/fylkeskommunen som er ansvarlig etter opplæringsloven?

Utvalget mener det er viktig at det er noen ansvarlige forplikten, men er usikre på om ansatte i skolen bør være pliktsubjekt. Bakgrunnen for dette er at man ønsker et konstruktivt samarbeid som fremmer god dialog.

10. Bør kun lærere, det vi si personer ansatte i undervisningsstillinger, kunne gi individuelt tilrettelagt opplæring?

11. Hvis nei på spørsmål 11:

12. Bør assistenter, det vi si personer som ikke er ansatt i undervisningsstillinger, kunne ha undervisningsoppgaver forutsatt at det stilles krav til om at de får veiledning fra en lærer og at assistenter ikke skal ha ansvaret for opplæringen?

13. Bør personer med høy og relevant kompetanse – men som ikke har lærerutdanning eller universitets- og høyskoleutdanning og PPU (lærer)

Det er utfordringer med for mange ufaglærte i skolen, og utstrakt bruk av vikarer når det oppstår akutte behov. Spesialundervisning gis til de med timer igjen på arbeidsplanen osv., og det er ikke gitt at disse har kompetansen som trengs i undervisningen.

Unntaksbestemmelsene bør tydeliggjøres, og det beste er å få fram begrensinger for eventuelle unntak i loven

14. Mener dere at det er nødvendig med sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten før kommunen skal avgjøre om en elev har rett til personlig assistent eller fysisk tilrettelegging?

Hvordan sikres uavhengigheten dersom ikke PPT er sakkyndig instans?

Hva skal være vilkårene? Får en klagerett til personlig hjelp?

§9a7 hva vil den si? Hvordan fungerer denne bestemmelsen i dag? Har den vært god? Det klages nesten ikke på fysisk miljø. Dette er bra for foreldrene. Hva med opplæringen av foreldrene?

Utvalget har i sitt mandat at de skal foreslå tiltak på regelverk – hvordan få til å fungere. Dette vil

kreve en stor kompetanseheving!

Informasjonsplikt til elever og foreldre. Dette ble gjort av KD på § 9a. Forvaltningskonsekvenser dersom skolen ikke etterlever vedtakene. Sikkerhetsnettene må være på plass.

15. Bør PP-tjenestens mandat utvides slik at tjenesten får et tydelig ansvar for å hjelpe skolen med å gi råd om hvordan skolen kan tilrettelegge opplæringen, både universell og individuelt tilrettelagt opplæring?

16. Hvis ja, på spørsmål 14: I hvilken grad vil dette utvide tjenestens mandat til å jobbe systemrettet?

Dette er FUG positive til. Vi støtter også kompetansekrav og bemanningsnorm i PPT. I dag opplever vi at det er for tilfeldig hvilke kompetanser som er i PPT. Tjenesten trenger bredere kompetanse for å møte de utfordringene skolene har. PPT må også sikres ressursene de trenger til å jobbe systemrettet, og vi må sette inn tiltak for å hindre forskjeller mellom tjenesten i byene og distriktet.